Aan: ministerie van LNV
Datum: 20 april 2022
Betreft: Ctgb-advies COM-voorstel beschermdoelen wilde bijen

Aanleiding
De Europese Commissie heeft in het ScoPAFF van 30-31 maart een voorstel gedaan voor de beschermdoelen voor hommels en solitaire bijen en heeft de lidstaten om hun standpunt hierover gevraagd. Het ministerie van LNV heeft het Ctgb hierover om advies gevraagd.

Voorstel van de Commissie
De Commissie heeft het volgende voorstel gedaan:
In afwezigheid van voldoende robuuste wetenschappelijk gegevens stelt de Commissie op dit moment voor om een ongedefinieerde drempelwaarde voor hommels en solitaire bijen aan te houden totdat meer data beschikbaar komt. De Commissie overweegt om altijd veldstudies met hommels en solitaire bijen te vereisen, tenzij de lagere-tier-risicobeoordeling voor honingbijen, hommels en niet-doelwit arthropoden geen effecten laten zien voor de betreffende stof.

Ctgb advies
Het Ctgb vindt het van groot belang dat honingbijen, hommels en solitaire bijen goed worden beschermd en dat het kader waarmee het Ctgb de risicobeoordeling moet uitvoeren dat realiseert. Het Ctgb brengt over het voorstel van de Commissie advies uit gebaseerd op de beschikbare wetenschappelijke gegevens zoals uiteengezet door EFSA in het achtergronddocument[1].

Zoals het Ctgb eerder aangaf in de appreciatie van het EFSA-achtergronddocument van januari 2022 ontbreken geschikte en gevalideerde modellen voor populaties van hommels en solitaire bijen. In tegenstelling tot honingbijen is de beschikbare velddata voor hommels en met name solitaire bijen schaars en ontbreekt monitoringdata. Bovendien bestaan deze groepen niet uit één soort zoals de honingbij maar uit verschillende soorten hommels (68) en solitaire bijen (1900), terwijl de beschikbare data maar enkele van die soorten betreft. Er is dus geen goed beeld van de natuurlijke variatie in de verschillende populaties, waardoor geen goed onderbouwde uitspraken over de beschermdoelen mogelijk zijn.

In dit geval is het vanwege het gebrek aan voldoende data niet mogelijk om een wetenschappelijk goed onderbouwde drempelwaarde als beschermdoel te definiëren. De door Commissie voorgestelde aanpak is vergelijkbaar met andere onderdelen van de huidige milieurisicobeoordeling, zoals die voor vogels en zoogdieren en in het water levende organismen.
Als eerste moet worden opgemerkt dat dit niet betekent dat hommels en solitaire bijen niet worden beschermd. Integendeel: wanneer geen drempelwaarde wordt vastgesteld, geldt als uitgangspunt dat een gewasbeschermingsmiddel geen negatieve effecten op de populatie hommels en wilde bijen mag hebben. Volgens het voorstel van de Commissie moet dit worden aangetoond via veldstudies, waarbij geen negatieve effecten mogen worden waargenomen op de populatie in behandelde velden

[1] EFSA (2022) Analysis of the evidence to support the definition of Specific Protection Goals for bumble bees and solitary bees. EFSA Journal 2022;19(1):EN-7125. https://doi.org/10.2903/sp.efsa.2022.EN-7125

ten opzichte van controlevelden, op basis van sterfte en reproductie (zie EFSA, 2022[2]). Veldstudies hebben twee voordelen: (1) het leveren van informatie over de mogelijke negatieve effecten onder realistische omstandigheden in het veld en (2) het beschikbaar komen van meer velddata over hommels en solitaire bijen. Aandachtspunt is dat geharmoniseerde eisen voort veldstudies met hommels en solitaire bijen nog ontbreken.
Alleen voor stoffen waarvan op basis van data uit laboratoriumstudies en een *worst case* inschatting van de blootstelling al is aangetoond dat er geen risico is voor honingbijen, hommels, solitaire bijen en andere insecten kan een veldstudie achterwege blijven. In de praktijk betekent dit dat er in veel gevallen veldstudies met hommels en solitaire bijen zullen moeten worden ingediend.

Conclusie
Het Ctgb adviseert het voorstel van de Commissie te volgen om bij afwezigheid van voldoende data op dit moment geen drempelwaarde als beschermdoel voor hommels en solitaire bijen vast te stellen. De door de Commissie voorgestelde aanpak is vergelijkbaar met andere onderdelen van de milieurisicobeoordeling. Het Ctgb adviseert wel om bij de Commissie aan te dringen op het zo snel mogelijk laten formuleren van goede eisen en protocollen voor veldstudies met hommels en solitaire bijen, zodat wordt geborgd dat deze kwalitatief goede data opleveren.